מערך פעילות

הקול שלי

מערך פעילות לקראת הבחירות לכנסת

משך: שעה וחצי

קהל יעד: ש״שנים

עזרים: בהתאם לפעילויות שנבחרו: מדבקות שם עם כיתוב (הכנה מראש), לוח מחיק + טושים (משחק איקס עיגול), דפים, עטים

המערך מנוסח בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד, אך מיועד לכל המגדרים

רציונל

הבחירות הקרובות לכנסת הן מכריעות וגורליות, ויקבעו את פניה של המדינה בשנים הקרובות. עבור הש״שנים מדובר ברגע משמעותי – זו הפעם הראשונה שהם ניגשים לקלפי כאזרחים בוגרים.

חלקם כבר גיבשו עמדות כלפי אנשי הציבור והמפלגות – חלקן מבוססות על מעשים ועמדות בפועל, וחלקן על תדמית, שיוך למחנה או מידע חלקי מהסביבה.

במפגש נבקש "לעשות סדר": להבין את כללי המשחק הבסיסיים של השיטה הפוליטית, לתרגל הבחנה בין מידע אמין לתעמולה, ולהתנסות בבדיקה מעמיקה ומגוונת יותר של עמדות המפלגות – כדי שההצבעה הראשונה שלהם תהיה מבוססת ומודעת ככל האפשר.

מטרות

- ✓ להקנות למשתתפים היכרות בסיסית עם מבנה השלטון ושיטת הבחירות בישראל.
- ✓ לפתח מודעות ומיומנות ביקורתית להבחנה בין מידע מבוסס עובדות לבין שמועה ותעמולה.
- ✓ לתרגל בחינה מעמיקה של עמדות המפלגות ביחס לסוגיות מרכזיות, מעבר לרושם ראשוני או לשיוך פוליטי.

מהלך

1 פתיחה

נאמר שהבחירות הקרבות הן רגע גורלי ומהותי בחברה שלנו, והן יעצבו את האופן שבו המדינה תיראה בשנים הקרובות. לצד החשיבות של ההצבעה, חשוב לא פחות לדעת למי אתם מצביעים – שהמפלגה שבחרתם באמת תואמת את העמדות שלכם ואת המדינה שהייתם רוצים לחיות בה. אנחנו לא כאן כדי להגיד לכם למי להצביע, אלא כדי לתת לכם כלים להחליט בעצמכם.

נפתח באחת מהפעילויות הבאות:

אפשרות ראשונה

סבב קליל

אילו יכולתם לבחור דמות (לא מעולם הפוליטיקה) לראשות ממשלת ישראל – את מי הייתם בוחרים ולמה? (דמות מפורסמת / מצוירת / מהיישוב שלי / ממסגרת ההתנדבות וכו׳).

אפשרות שנייה

משחק "מי אני?"

נכתוב על חבילת מדבקות שם שמות של פוליטיקאים שמתמודדים בבחירות הקרובות (מוכרים יותר ופחות, ממגוון המפלגות). נדביק על המצח של כל משתתף מדבקה עם שם, ונסביר: המטרה היא לגלות מי כתוב לי על המצח – כל אחד בתורו שואל את חברי הקבוצה שאלה אחת, שעליה עונים "כן" או "לא" (בקומונה גדולה ניתן לבחור 3–4 מתנדבים בלבד).

הערה למנחה: תוך כדי המשחק עשויות לעלות אמירות, הערות ושאלות שונות. חשוב לרשום את הדברים שעולים, כדי שנוכל להתייחס אליהם בשלב הדיון.

לאחר מכן נשאל (ניתן לבחור מבין השאלות)

- אילו רמזים עזרו לכם הכי הרבה לנחש? האם היו יותר רמזים על עמדות ומעשים, או יותר רמזים על "שיוך" (מפלגה, מחנה, סטריאוטיפ)?
- האם מישהו הרגיש לא נעים עם השם שהודבק לו על המצח? מדוע?
- האם שמתם לב להבדל בתיאורים של אנשי ציבור ממחנות שונים (למשל, יותר קשוחים כלפי צד אחד ויותר מרוככים כלפי הצד השני)?

לסיכום חלק זה נאמר שאנחנו מגיעים ליום הבחירות עם עמדה כלפי אנשי ציבור ומפלגות. חלק מהעמדות האלה מבוססות על מה שהאדם עשה בפועל, וחלקן על תדמית או שיוך למחנה. במפגש היום ננסה "לעשות סדר" במידע, בשמועות ובתוויות, כדי לגבש עמדה מבוססת עובדות לקראת ההצבעה בבחירות.

2 על הבחירות

לחלק זה שתי אפשרויות:

אפשרות ראשונה

מסכים / לא מסכים

נקריא היגד, וכל משתתף מצביע לפי מידת ההסכמה שלו בעזרת האצבעות (אצבע אחת = כלל לא מסכים, 5 אצבעות = מסכים מאוד).

היגדים

- אני יודע מה חשוב לי כשאני בוחר למי להצביע.
- להצביע זו החובה שלי כאזרח במדינה.
- אני פשוט אצביע למי שההורים שלי מצביעים, וזהו.
- הקול שלי יכול להשפיע על העתיד של המדינה.
- אני כבר יודע למי אצביע.
- אני לא מבין כלום בפוליטיקה.
- חשוב לי לדעת מה המפלגות מציעות לפני שאחליט למי להצביע.
- למי שבוחר לא ללכת להצביע אין זכות להתלונן אחר כך.
- אני מרגיש שיש לי מספיק מידע כדי להצביע.
- אני יודע להבדיל בין מידע אמין לבין תעמולה.
- זה לא משנה למי אצביע – שום דבר לא באמת ישתנה פה.
- כל אחד אומר משהו אחר, אין לי מושג למי להאמין.

לאחר כל היגד נעצור ונשאל את המשתתפים שאלות הרחבה והעמקה: מדוע אתם חושבים כך? האם זו תמיד הייתה הדעה שלכם? האם היא עשויה להשתנות, ומה משפיע עליה?

אפשרות שנייה

משחק איקס עיגול

תחרות בין שתי קבוצות – קבוצה אחת היא איקס והשנייה עיגול. כל קבוצה מקבלת בתורה היגד וצריכה לקבוע אם הוא נכון או לא נכון. קבוצה שעונה נכון מסמנת משבצת בלוח איקס עיגול. הקבוצה שמנצחת בלוח – מנצחת במשחק. ההיגדים והתשובות – בנספח.

3 סוגיות בוערות

נחלק את המשתתפים לקבוצות קטנות. כל קבוצה בוחרת נושא שקרוב לליבה בבחירות הקרובות (לדוגמה: ביטחון, יוקר המחיה, חינוך, דת ומדינה, בריאות, שוויון, סביבה, תחבורה ציבורית, יחסי יהודים־ערבים, גיוס לצה״ל, כלכלה, מערכת המשפט, שחיתות שלטונית, רווחה וכו׳). לאחר מכן הקבוצה בוחרת שלוש מפלגות מבין המפלגות הקיימות, ובוחנת את עמדתן בנושא.

שאלות לבדיקה

- מה עמדת המפלגה?
- מה היא מציעה לעשות?
- האם כבר עשתה משהו בנושא?
- מי מבקר אותה, ומה טוענים כלפיה?
- מה המחיר / החיסרון של ההצעה?

נערוך סבב שבו כל קבוצה מספרת על התחום שבחרה ועל עמדות המפלגות שבדקה.

הערה למנחה: מומלץ לוודא שהתחומים והמפלגות מגוונים בין הקבוצות השונות.

לאחר מכן נשאל

- האם משהו הפתיע אתכם? האם הייתה מפלגה שחשבתם שהיא בעמדה שלכם בנושא, וגיליתם שעמדתה שונה ממה שדמיינתם?
- איזה מידע היה קשה / קל למצוא (העמדה, ההצעה בפועל, מה כבר נעשה, מי מבקר, מה המחיר)? למה, לדעתכם?
- מתוך כל מה ששמעתם על המפלגות השונות – האם עלו נושא או עמדה של מפלגה שגורמים לכם לרצות לבדוק אותה בעצמכם אחרי המפגש, או ששיניתם את דעתכם כלפיה?

4 סיכום

במפגש היום התחלנו בתהליך של בחינת העמדות שלנו לקראת ההצבעה בבחירות הקרובות. אנחנו מזמינים אתכם להמשיך ולהעמיק, לקרוא ולעקוב אחרי המפלגות השונות, כדי שכשתגיעו לקלפי, ההצבעה שלכם תהיה מודעת, מבוססת ובהתאם למה שאתם מאמינים בו.

סבב סיום: מחשבה שאני יוצא איתה מהמפגש היום.

אפשרויות להרחבה

סרטון: למה קשה להרכיב קואליציה בישראל? – כאן 11	לצפייה ←
מצפן בחירות – איך לדעת למי לבחור?	למצפן ←
מנשה – תשדיר בחירות: "היהודים באים"	לצפייה ←

מערכי פעילות נוספים ניתן למצוא במרכז ההדרכה של מחלקת שנת שירות

נספח · לאפשרות השנייה בשלב 2

משחק איקס עיגול: נכון או לא נכון?

1. "ימין" ו"שמאל" הם מושגים מדיניים־ביטחוניים בלבד.

לא נכון. אף שהציר המדיני־ביטחוני הוא הציר המרכזי שעליו התבססה החלוקה המסורתית, קיימים גם צירים חברתיים־כלכליים, דתיים ואזרחיים. לכן המיקום הפוליטי של אדם לא תמיד ניתן לתיאור באמצעות ציר אחד בלבד.

2. כדי שממשלה תקום, היא צריכה תמיכה של רוב חברי הכנסת (61 ומעלה).

נכון. ממשלה קמה כשהכנסת נותנת בה אמון ברוב קולות (61 ומעלה מתוך 120), גם אם בפועל היא לא נשענת תמיד על קואליציה יציבה בגודל כזה.

3. כדי לדעת מה מפלגה באמת מתכוונת לעשות, הדרך הכי אמינה היא להסתכל רק על מה שהיא אומרת בקמפיין הבחירות.

לא נכון (לפחות לא מספיק). מצע רשמי, הצבעות עבר בכנסת (אם קיימות) והתנהלות בממשלות ובקואליציות קודמות נותנים תמונה מדויקת יותר מסיסמאות קמפיין, שנועדו בעיקר למשוך קולות.

4. אחוז החסימה הוא שיעור הקולות המינימלי שרשימה צריכה לקבל כדי להשתתף בחלוקת המנדטים.

נכון. כיום הוא 3.25% מהקולות הכשרים. מטרתו, בין היתר, למנוע מצב של כנסת שמורכבת ממספר גדול מאוד של מפלגות קטנות.

5. הכנסת היא הרשות המבצעת והממשלה היא הרשות המחוקקת.

לא נכון – ההפך. הכנסת היא הרשות המחוקקת: היא מחוקקת חוקים ומפקחת על הממשלה. הממשלה היא הרשות המבצעת: היא מנהלת את המדינה ומיישמת מדיניות.

6. כל התקשורת בישראל מסקרת את המפה הפוליטית באותו אופן, כך שאם תקראו כמה כתבות שונות תקבלו בערך אותה תמונה.

לא נכון. לכלי תקשורת שונים יש נטיות עריכה שונות (מה בוחרים לסקר, איך מנסחים כותרות, למי נותנים במה) – ולכן מומלץ להשוות בין כמה מקורות בעלי נטיות שונות לפני שמסיקים מסקנה, ולא להסתפק במקור אחד.

7. תפקידה של האופוזיציה הוא להתנגד לכל הצעת חוק של הקואליציה.

לא נכון. תפקידה של האופוזיציה הוא לבקר, לפקח ולהציע חלופות – לא להתנגד אוטומטית לכל דבר. חברי אופוזיציה יכולים לתמוך בחוקים שהם מסכימים איתם, גם אם הוגשו על ידי הקואליציה. התפקיד האמיתי: ביקורת ופיקוח (ועדות, שאילתות, הצעות אי־אמון) והצגת חלופה שלטונית – לא חסימה גורפת.

8. אם משהו מופיע הרבה פעמים בפיד שלכם ברשתות החברתיות, זה סימן שזו דעה נפוצה בציבור.

לא נכון. האלגוריתם מציג לכם תוכן לפי מה שגרם לכם (או לאנשים דומים לכם) להישאר ולהגיב בעבר – לא לפי השכיחות שלו בציבור. כך נוצרות "בועות" שבהן נדמה שכולם חושבים כמוכם, בעוד שבפועל התמונה מגוונת הרבה יותר.

9. אסירים ואנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית אינם זכאים להצביע בבחירות.

לא נכון. בישראל הזכות לבחור אינה נשללת מאדם רק משום שהוא אסיר, או משום שיש לו מוגבלות שכלית או נפשית. אסירים יכולים להצביע בקלפיות בבתי הסוהר, ואנשים עם מוגבלויות זכאים להצביע בהתאם להסדרי הנגישות.

10. הכנסת ה־25 היא הכנסת הראשונה מזה כמעט 40 שנה שהשלימה ארבע שנות כהונה מלאות.

נכון. הכנסת ה־25 סיימה את כהונתה המלאה ב־17 ביולי 2026. לפני כן, הפעם האחרונה שבה כנסת השלימה את מלוא כהונתה הייתה הכנסת ה־12, שנבחרה ב־1988.